

27.31x35.63	1/4	4	עמוד	ידיעות אחרונות - ממון	22/08/2014	43933227-3
המרכז הבינתחומי הרצליה - 84260						

ילדים עם בעיות קשב מוצאים מפלט בבתי ספר פרטיים, ויקרים | נטלי גרויסמן, עמ' 4

נטלי גרויסמן

הפרעה בהפרטה

12 ילדים בכיתה, יחס אישי,
דאחקות עם הצוות בהפסקה,
ומורים שמקרינים סרטים
בשיעורים: מערכת החינוך
הרגילה מתקשה להתמודד
עם תלמידים לקויי למידה
ובעלי הפרעות קשב -
ולהורים אין ברירה אלא
לרשום אותם למסגרות
פרטיות, ומאוד יקרות

43933237-4	22/08/2014	ידיעות אחרונות - ממון	עמוד 5	2/4	27.67x32.5
המרכז הבינתחומי הרצליה - 84260					

הראשונה ראינו שיש כמה ילדים שמתקשים במיוחד בלימוד לוח הכפל. החלטנו לעזוב את הלוח ואת הכיתה ויצאנו במקום זה למטע עצי פקאן סמוך. הבנו שהסיוור בין השורות והטורים של העצים יספק להם המחשה מצוינת של לוח הכפל. זה משהו שלא סביר שיקרה במערכת החינוך הממלכתית, שהיא הרבה פחות גמישה". בית הספר אינו גובה שכר לימוד מעבר לתשלומי ההורים הרגילים שנגבים במערכת החינוך. הוא זכה להכרת משרד החינוך ומוגדר "מוכר שאינו רשמי". המשמעות היא שהוא מפוקח על ידי המשרד וממומן על ידו באופן חלקי, וילדים מתקבלים רק אחרי שנמצאו כמתאימים בוועדת השמה ברשות המקומית, בהתאם לנוהלי משרד החינוך.

עם זאת, כדי לקיים את תוכניות השילוב המיוחדות שלו ואת שעות הלימוד העורפות, נשען בית הספר גם על תרומות. התלות בתרומות מגבילה את מספר המקומות. "הרבה ילדים נמצאים ברשימת המתנה, וכל פעם שאנחנו רואים את עיניהם של ההורים והילדים הרבים שמגיעים אלינו בימים הפתוחים שלנו, ליכי נקרע", אומרת דה קלו. "אנחנו רוצים לפתוח כיתות נוספות, אבל רק מבחינת הבינוי פתיחה של כיתה נוספת מגיעה לחצי מיליון שקל".

אמא, בואי נכתוב חיבור

"בטבע" אינו מתאים בהכרח לכל הילדים שמאובחנים כבעלי לקויות למידה משמעותיות. נתיב אחר שאליו פונים יותר ויותר הורים הוא מערך בתי הספר ללקויי למידה של "בית אקשטיין" – ארגון פרטי שמפעיל מגוון מסגרות לבעלי צרכים מיוחדים מסוגים שונים. ברשת "בית אקשטיין" שיש בתי ספר, שהצפוני שבהם בפר' דסיחנה והדרומי בראשל"צ. כמו "בטבע", גם סניפי בית אקשטיין מוגדרים בתי ספר "מוכרים שאינם רשמיים". בבית אקשטיין סירבו לשוחח איתנו, ולכן אין ביי דינו נתונים מדויקים אודות עלויות הלימוד, אך לפי עדויות הורים מדובר בשכר לימוד של כ-3,000 שקל, ולעיתים ניתן לקבל הנחה. רוגנית (שם בדוי), אם לילד בעל הפר' עת קשב וריכוז עם לקות למידה בתחום הקריאה שעולה לכיתה ט', סיפרה לנו מדוע בחרה לפני שנתיים באחד מבתי הספר של בית אקשטיין: "בבית הספר היסודי הרגיל הוא קיבל תמיכה מסוימת, אבל לא מספיקה. בכל מחצית הוא היה זכאי למרכיב מסוים מתוך 'סל השמה', כמו שיעור תרפיה באמנות או הוראה מתקנת, אבל זו הייתה שעה בשבוע. אנחנו נאלצנו להשלים בעצ' מנו שיעורי הוראה מתקנת ועוד חוגים, וגם זה לא הניב תוצאות מספיקות. הוא סיים את היסודי בלי מיומנויות למידה בכלל, ובמצב כזה שהוא הולך לסרט ולא מסוגל לקרוא את הכתוביות. הבנו שבחטיבה הפערים האלה רק ילכו ויעמיקו, והחלטנו למצוא לו פתרון אחר".

מה השתנה בשהוא הגיע לבית אקשטיין?

"הוא למד להיות תלמיד. בחופשת פסח קמתי ומ' צאתי את הילד שלי יושב בגינה עם ספר לימוד ועושה שיעורים במתמטיקה. זו הייתה הפעם הראשונה שראיתי אותו עושה שיעורים ביוזמתו. הייתי באופוריה. הוא אמר לי: 'בואי נכתוב ביחד חיבור על מה שעשינו בחופשת הפסח'. לא האמנתי שזה קורה. מזה כבר עשינו בבית חגיגה שלמה".

איך את מסבירה את זה?

"אני חושבת שזה קשור לזה שיש 12 ילדים בכיתה שמלווים כל הזמן על ידי מחנכת ועוזרת הוראה". אבל גם בבתי הספר הממלכתיים יש כיום כיתות קטנות של חינוך מיוחד.

"התרשמנו שבכיתות האלה יש הרבה ילדים עם בעיות התנהגות, והבנו שלנו לא נמנה עם הקבוצה הזאת. מה גם שאז הוא היה מתויג כ'חריג' בתוך בית הספר".

85% מסיימי בגרות

"הבית של תמר" הוא מבתי הספר הוותיקים המיועדים ללקויי למידה. לסיגלית שטרן משרד-זרבורג יש שני בנים שלמדו בו: נדב (20) ואיתי (18), בוגרי הסניף בקיבוץ משמר-השרון, ובן נוסף, אסף (16.5), שלומד שם כעת.

"הבית של תמר" פותח את שעריו רק לתלמידי חטי' בה ותיכון. בית הספר, על שני סניפיו – במשמר-השרון ובקיבוץ שפיים, הוקם לפני 20 שנה על ידי תמר פרדו, מומחית ללקויות למידה, ולפני שלוש שנים נרכש על

זה אמור היה להיות יום שמח, אבל הוא הפך לקטסטרופה. הגענו לכיתה של הבן שלי כדי לחגוג לו יום הולדת, אבל במקום חגיגה היה שם בלגן אחד גדול. הילדים האחרים הרביצו זה לזה, והבן שלי, ילד בכיתה א', התחבא מת' חת לשולחן ואכל שם לבד את העוגה שהכנו לו. זה היה הרגע שהבנתי שאני חייבת להציל אותו ולהוציא אותו מהמערכת". את התיאור הנ"ל שמענו מדניאלה (שם בדוי), אם לילד בן 10 שאובחן מילדות מוקדמת כסובל מלקויות למידה ומהתפתחות איטית. מנת המשכל שלו מוגדרת נורמטיבית (אם כי נמוכה יחסית), וכשהגיע לגיל בית ספר שובץ בבית ספר רגיל, בכיתה לתלמידים בעלי קשיים מיוחדים המכונה "כיתה קטנה". אלא שהשיבוץ הזה התגלה עד מהרה ככזה שדירדר את מצבו הרגשי: "זה לא רק שהוא התחיל פתאום לכסוס ציפורניים ולקלף עצים, אלא הוא הפסיק לתקשר בכלל – עם ילדים ועם מבוגרים", היא מספרת.

לעומת זאת, אחרי שאיתרה עבורו לפני שלוש שנים בית ספר מחוץ למערכת הממלכתית, חל שיפור עצום בביטחון העצמי של הילד, במיומנויות החברתיות ובהישגים הלימודיים שלו. מדובר בבית הספר "בטבע", במועצה האזורית גן-דווה, שהוקם לפני חמש שנים על ידי מירה ובני דה קלו, הורים לילדה בעלת לקויות למידה.

בית הספר נועד לספק מענה מקיף לצרכיהם המיוחדים של תלמידים בעלי לקויות למידה חריפות ("לקויות למידה מורכבות"). הוא מור' פעל על-ידי עמותה, שבחל' קה מתוקצבת על ידי משרד החינוך ובחלקה מתרומות.

כיום דניאלה מאושרת מהפתרון שמצאה, אבל התיאורים שלה מייצגים חוויות של הורים רבים ליי לדים בעלי לקויות למידה או הפרעות קשב וריכוז. מערכת החינוך הרגילה, וגם מערכת החינוך המיוחד –

המשתייכות למשרד החינוך – רחוקות מלתת מענה הולם לילדיהם, והם נאלצים לחפש פתרונות מחוץ למערכת בדמות בתי ספר פרטיים שמתמחים בלקויות למידה ובהפרעות קשב, או בתי ספר פתוחים יותר באופיים, המוגדרים "דמוקרטיים" או "אנתרופוסופיים".

ואולם הנגישות לבתי ספר כאלה, שהלכו והתרבו בשנים האחרונות, לא קלה. הפיזור הגיאוגרפי שלהם והיצע המקומות בהם מוגבל מאוד, והלימוד בחלק מהם כרוך בהשקעה כספית ניכרת, שלא כל משפחה יכולה לממן.

ללמוד לוח הכפל במטע

"בטבע" זה מקום אחר לגמרי", אומרת דניאלה. "יש הרבה מאוד כלים שנותנים לילדים ולנו שלא קיבלנו קודם: למשל, מפגש של ההורים עם פסיכולוג כדי לחלוק קשיים, או שיעורי כישורי חיים במטבח ובגינה, ואפילו ביציאה לבית קפה. כל מה שהילד אומר וזכה לה' תייחסות, וגם את, כאמא, לא נשארת עם שום דבר בלב". בשלב זה בית הספר כולל כיתות א' ו', אך המטרה היא לספק מסגרת לימודית עד גיל 21. בשנה הקרובה ילמדו בו כ-80 תלמידים, ובכל שכבה יש כיתה אחת שלומדים בה כ-12 תלמידים. סגל בית הספר מונה 31 אנשי מקצוע, וכל כיתה מלווה באופן שוטף גם על ידי סייעת. שלוש פעמים בשבוע שעות הלימודים נמשכות עד ארבע אחר הצהריים.

ליאורה ברש, מנהלת בית הספר, בעלת ותק של 31 שנה בחינוך המיוחד: "בנינו מודל ייחודי, שנועד לתת שוויון הזדמנויות אמיתי לתלמידים שמגיעים אלינו. המודל נקרא 'הרדיות השילוב בקהילה' והוא מעודד את הילדים להיות אקטיביים בקהילה. יש לנו פעולות עם בתי ספר במערכת הרגילה, כמו טיולי של"ח משותפים, תלמידים שלנו יעבדו במשתלה באזור, ויש תלמידות שעוזרות לסייעות בגנים ותלמידים שעובדים במרכז תעסוקה לבעלי מוגבלות".

גם שיטות הלימוד אינן מהסוג הקונבנציונלי. ד"ר היידי פלביאן, מומחית לחינוך מיוחד המשמשת ראש החוג למדעי הפדגוגיה והחינוך במכללת אחוה, מנחה סטודנטים שמתמחים ב"בטבע". היא מספרת: "בשנתו

ד"ר יהודית אלדוד, מנהלת אגף ליקויי למידה במשרד החינוך: "כמו בכל תחום, ברור שמי שיש להם אמצעים יש להם יותר נגישות לשירותים. זה נכון בבריאות, וגם בחינוך"

43933279-0	22/08/2014	ידיעות אחרונות - ממון	עמוד 6	3/4	27.28x33.39
המרכז הבינתחומי הרצליה - 84260					

ידי רשת טומשין, חברה מלכ"רית הפועלת בתחום החינוך העצמאי. בכל אחד מהסניפים לומדים כ־180 תלמידים, בכיתות ז'–י"ב, בכל כיתה 12 תלמידים לכל היותר. בתי הספר מוכרים על ידי משרד החינוך וזוכים לתקצוב חלקי ממנו. התלמידים מוגדרים "תלמידי חינוך מיוחד", והסעוֹת תיהם לבית הספר ממומנות על ידי הרשויות המקומיות. שכר הלימוד: כ־5,000 שקל בשנה.

שמוליק טומשין, יו"ר הרשת: "שיטות ההוראה שלנו עוקפות את הלקויות של התלמידים ומקנות ידע בדרכים אלטרנטיביות. למשל, לומדים אצלנו ילדים שיש להם אינטליגנציה מאוד גבוהה אבל לא מסוגלים לקרוא. אנחנו מלמדים אותם היסטוריה דרך סרטים ומקריאים להם את הטקסטים. יש גם שעת חינוך כל יום, ורכו רשא שממשיך ללמוד על הרשא עם ילדים שלא מסוגלים יותר לשבת בכיתה. חוץ מזה, יש לנו מגמות כמו טיפול בכלבים ורכיי

"אצלנו פשוט מקשיבים להם"

לפעמים לא צריך בית ספר שמתמחה בלקויות למידה - מספיק מקום עם כיתות קטנות, גמישות של המערכת והרבה תשומת לב

בתי הספר המיוחדים מקבלים בעיקר תלמידים עם לקויות למידה. אבל גם הורים רבים לילדים שמאובחנים כבעלי הפרעת קשב וריכוז, ללא לקות למידה, מדווחים על קשיים רבים שילדיהם חווים במערכת הרגילה, וחלקם מחפשים פתרונות במערכת החינוך הפרטית.

בנה של רעות (שם בדוי), מאזור השפלה, עולה לכיתה ג', ואמו מודאגת מאוד. "הילד שלי מאובחן מאז כיתה א' עם הפרעת קשב וריכוז, והוא עבר את השלב הראשון של מבחני הסינון למחוננים, בלי ששלחתי אותו לשלב השני, כי חששתי שהוא יתקשה להתמודד עם מסלול כזה כרגע. המערכת הרגילה פשוט לא ערוכה להתמודד עם זה. חוץ מלרמוז לי שהפתרון היחיד הוא ריטלין, הם לא יודעים מה לעשות. הילד מקבל ריטלין בכל מקרה, כי בלי זה הוא לא יכול לשבת בכיתה בכלל, אבל מדובר בילד שמתקשה לשבת 40 דקות ברצף או לעשות עשרה תרגילים בחשבון ברצף. זה פוגע לו מאוד בהישגים ובתחושת הביטחון העצמי. זה שהמורה עומדת ומסבירה לא עוזר, כי אחרי חמש דקות הוא מאבד את הריכוז. אני גם מרגישה חוסר אמפתיה וחוסר הבנה מצד המחנכת והמנהלת".

מה חשבת לעשות?

"אני חושבת על מסגרת גמישה יותר, כמו בית ספר אנתרופוסופי באזור שלנו, אבל בינתיים ויתרתי על זה. סיבה אחת היא כלכלית. המסגרת פרטית ולא מוכרת על ידי משרד החינוך, ולכן כל העלויות מושטות על ההורים – 1,500 שקל בחודש, ועם הצהרון זה יותר. גם מדובר בבית ספר שנמצא במרחק נסיעה משמעותי מהבית. אני ובן זוגי עובדים ואין לנו אפשרות להוציא את הילד מבית הספר באחת וחצי".

עדי, אם לבן 20 שאובחן כבעל הפרעת קשב וריכוז ללא לקויות למידה, מצאה בזמנו את הפתרון במערכת הממלכתית, בדמות תיכון אנקורי הפרטי בתל־אביב. מערך התיכונים של רשת אנקורי, הפועלת גם בתחום ההכנה לפסיכומטרי והכ־נה האקסטרנית לבגרות, אינו מיועד באופן ספציפי לבעלי לקויות למידה או הפרעות קשב. עם זאת, בנה מצא את הלימודים שם כהולמים יותר את צרכיו. לדבריה, "הוא עזב את התיכון הרגיל כי הוא החליט שזו מסגרת לא מכילה שלא רואה את התלמיד כבן אדם אלא כעור איוה מספר, ואנחנו תמכנו בזה. במהלך הלימודים שלו כאנקורי הוא אמר לי: 'כואב לי שהחברים שלי לא מקבלים את אותה הזדמנות, כי לא לכולם יש את הכסף או את ההבנה של היתרונות של חינוך יותר ממוקד'".

הלימודים בתיכון אנקורי, שמוכר ומפוקח על ידי משרד החינוך, עולים כ־1,500 שקל בחודש, וזה כולל את עלויות כלל הפעילויות, כמו טיולים והשתתפות במשלחת לפולין, וגם ספרי לימוד. שאלנו את אסנת הבר קוטון, מנכ"לית אנקורי, מהו שיעור התלמידים בעלי הפרעות קשב ברשת. "אני לא יודעת כמה בדיוק תלמידים כאלה יש אצלנו, אבל מגיעים לכאן ילדים שמאיוושהי סיבה לא קיבלו מענה במערכת הציבורית, אם כיוון שלא אישרו להם לעשות בגרות של 5 יחידות במתמטיקה אפילו שהם יכולים להצליח בזה, ואם כיוון שהם זקוקים לרמה גבוהה יותר של נראות, של התייחסות ושל דיאלוג".

איך אתם מקנים יותר נראות?

"בתי הספר שלנו קטנים, הכיתות קטנות יותר, וכל המנגנון בא לקראת התלמידים. צוות ההוראה מגיע מתוך תחושת שליחות ועניין גדול, יש תגבורים רבים וגם גמישות של המערכת. תלמידים שהם ספורטאים מצ' טיינים ונוסעים לתחרויות בחו"ל יקבלו את חומר הלימוד אונליין. תלמידים שמאוד חשובה להם פעילות בצופים יקבלו מענה מתאים. התיכונים שלנו לא מתאימים לילדים עם לקויות למידה רציניות, אבל מאוד נוח אצלנו לילדים שיש להם איוושהו סוג קל של לקות או הפרעת קשב, או שנחשבים לכאלה. כי אצלנו פשוט מקשיבים להם".

בה, וצוות קבוע של פיזיותרפיסטים, פסיכולוגים ועובדים סוציאליים שמספקים לילדים טיפולים. 85% מהילדים מסיימים עם בגרות מלאה".

שטרן מספרת: "לשלושת הבנים שלי יש לקויות למידה בשילוב הפרעת קשב וריכוז, וגם יכולות מאוד גבוהות. בבית הספר היסודי הם פשוט הלכו לאיבוד. המורים, ברובם, לא ידעו איך להתייחס ללקויות שלהם ובעצם התייחסו אליהם כחסרי יכולת. אנגלית אף אחד מהם לא למד כי המורה החליטה שהם לא יצליחו והפכה אותם לעוזרי שרת. נכון להיום, שני הגדולים סיימו בגרות מלאה, כולל בא־נגלית, והקטן עשה השנה בגרות ראשונה באנגלית והשיג ציון מאוד גבוה".

שטרן מספרת על מרתונים מיוחדים של תרגול שנעדי־כים בבית הספר במשך שבועיים וחצי לקראת הבגרות, ויותר מכל מרגישה את הגישה הכללית: "יש שם אהבה והכלה של הילד וקבלה של השונות שלו. כשאסף הגיע לשם הוא לא נתן אמון במבוגרים ובעיקר במורים, כי ביסודי לא האמינו לו אף פעם. שבועיים אחרי שהוא הגיע לבית של תמר הייתה לו תקרית עם ילד אחר בכיתה ח'. התכוונתי לבוא לשם כדי לסדר לו את העניינים, אבל הוא אמר לי: 'לא, אמא, אני יכול להסתדר לבד. אני יכול לגשת למורה והוא יקשיב לי'".

"כאן לא מוותרים עליי"

תיכון "מרום", שממוקם במתחם הכפר הירוק ברמת־השרון, מיועד אף הוא לתלמידים בעלי לקויות למידה והפריעות קשב וריכוז. בתיכון – שמונהל על ידי עמותת מרום ונשען, בין השאר, על תרומות שמגייסת העמותה – יש שלוש שכבות לימוד, מ' עד י"ב, ולומדים בו 72 תלמידים, שמחולקים לעשרה עד 12 תלמידים בכיתה. מבין בתי הספר העצמאיים המתמחים בלקויות למידה זהו המוסד היקר ביותר: 25 אלף שקל בשנה. תלמידים שמגיעים בעקבות ועדת השמה של משרד החינוך משלמים רק 9,000 שקל בשנה. התלמידים האלה מסובסדים על ידי משרד החינוך והרשויות המקומיות.

מיכל סגל, מנכ"לית מרום, מסבירה כי מאחר שבית הספר מוכר על ידי משרד החינוך אך אינו מוגדר כבית ספר לחינוך מיוחד (בחירה היסטורית של העמותה), משרד החינוך מגביל ל־40% את מכסת התלמידים הזכאים למימון מהמשרד.

שכר הלימוד הגבוה, אומרת סגל, הוא תוצר של העלויות הגבוהות: "הוא כולל הכל: מספרי לימוד שא־נחנו מכינים, כדי לסכם לתלמידים את החומר בבהירות ולמנוע מהם עומס ויזואלי, ועד פעילויות העשרה כמו טיפול באמנות וניווט. יש לנו 25 מורים, ואנחנו נותנים תגבורים פרטיים בכל המקצועות. באנגלית ובמתמטיקה אנחנו מחלקים את הכיתות לקבוצות קטנות, ואחרי פסח התלמידים מגיעים ברציפות עד הבגרות, ולא רק לתגבורים". לדברי סגל, 60% מבוגרי בית הספר, שקיים משנת 95', מסיימים עם בגרות מלאה, ו־40% הנותרים עושים את רוב הבגרות.

יובל ענבה, שאובחן כבעל הפרעת קשב וריכוז בשילוב לקויות למידה, הוא אחד הבוגרים הטריים. אביו קובי מספר: "הוא קיבל המון תשומת לב ותמיכה. הכיתות מאוד קטנות, ובאנגלית ומתמטיקה יש שני מורים בכיתה. בבית ספר רגיל עיקר תשומת הלב ניתנת לבעיות משמעת. גם במרום יש גבולות ומשמעת, אבל במינונים נורמליים. הרבה בעיות פותרים עם הילך, בלי ההורים, וזה תרם לאחריות של יובל".

שוחחנו גם עם יובל עצמו, שמטייל בימים אלה בתאילנד. "המורים במרום הם לא כמו בבית ספר רגיל", הוא אומר לנו בשיחת טלפון. "מבחינתם, עד שאתה לא מבין במאה אחוז, לא ישחררו אותך, ויתפוצץ העולם. אתה גם יושב בהפסקה עם כל המורים והתלמידים יחד ועושים דאחקות וצחקים. יש להם גם טכניקות לימוד מיוחדות, והמון דרכים להעביר לך ידע. בבית הספר הרגיל לא ידעו איך להתמודד איתי. בגלל שיש לי בעיות, היו מוותרים מאוד מהר ואז גם אני הייתי מוותר, ויוצא או מפריע. במרום לא מוותרים".

בוגר נוסף של מרום הוא נירן חבקוק, כיום חובש בנח"ל. לדבריו, "יש שם הרגשה חופשית. יוצאים להפסקות קצרות כשרוצים, אפשר לצאת לטייל בכפר, ומכירים אנשים מכל הארץ. אז נכון שבאים ללמוד, ואין מה לעשות, אבל באווירה הרבה יותר טובה, שנותנת מוטיבציה. הרי בלי שרוצים ללמוד, שום דבר לא יעזור".

איפה שוויון ההזדמנויות

לפי הערכות משרד החינוך, כ־10% מהתלמידים במערכת החינוך הם בעלי לקויות למידה. 3%-5% נוספים הם בעלי הפרעות קשב וריכוז. לפי נתוני מכבי שירותי

נירן חבקוק (למעלה) ויובל ענבר (למטה), בוגרי בית ספר "מרום": "המורים כאן לא כמו בבית ספר רגיל מבחינתם, עד שאתה לא מבין במאה אחוז, לא ישחררו אותך, ויתפוצץ העולם"

בריאות, בין 2008 ל־2013 נרשמה עלייה של 37% במספר הילדים בני 12־3 שאובחנו כבעלי הפרעת קשב וריכוז. הפסיכיאטרית ד"ר איריס מגור, מנהלת המרפאה להפרעות קשב בבית החולים גהה מקבוצת הכללית, מסבירה: "לקויות למידה מתאפיינות בקשיים ביישום כישורי למידה. הפרעות קשב וריכוז מתבטאות בקושי בסדר וארגון בכל תחומי החיים, ולא רק בלמידה. עם זאת בשליש מהמקרים הפרעת הקשב מלווה בלקות למידה. ילדים שיש להם גם וגם מתמודדים עם קושי מיוחד". ראשי בתי הספר הגובים שכר לימוד שהוצגו כאן, מספרים כי הם עושים את מיטב המאמצים כדי שגם תלמידים שמשפחותיהם מתקשות לממן את עלויות לימודיהם יוכלו ללמוד בבתי הספר. לדברי מיכל סגל ממרום, בית הספר מעניק מלגות, ושמוליק טומשין אומר: "אין ילד שצריך ללמוד אצלנו במסגרת ואנחנו לא מקבלים אותו בגלל כסף. אנחנו עושים הנחות, ויש לנו גם ועדת מלגות וחלק מהילדים לא משלמים בכלל". לצד זה מורים מרבית המראיינים כי הדרך לבתי הספר העצמאיים עלולה להיות לא פשוטה כלל.

סגל מוסיפה: "אנחנו בלב מרכז הארץ. בהגדרה יכולים להגיע אלינו תלמידים מכל הארץ, אבל זה לא ריאלי. מעבר לזה, יש הרבה הורים שבכלל לא מודעים לאפשרות

24.78x33.39	4/4	עמוד 7	ידיעות אחרונות - ממון	22/08/2014	43933316-2
המרכז הבינתחומי הרצליה - 84260					

צילומים: יובל חן, שאול גולן

סיגלית שטרן (בתמונה) עם בניה איתי (מימין) ואסף: "לשלושת הבנים שלי יש לקויות למידה והפרעת קשב. ביסודי הם הלכו לאיבוד. ב'בית של תמר' נדב ואיתי סיימו בגרות מלאה, ואסף עבר בגרות ראשונה בציון גבוה"

"אם ילד צריך עוד שעות, הוא יעבור 'ועדת שילוב' וייתנו לו שעות שמגיעות לתלמידי חינוך מיוחד. בבתי ספר מסוימים יש גם 'מרכזי מהו'ת' (מרכז התעצמות ותו"בנה), שמופעלים בשיתוף עם סמינר הקיבוצים, שמספקים תמיכה והעצמה לתלמידים עם לקויות והפרעות קשב. ובכל זאת נראה שהמענה שניתן בשלב זה במערכת אינו מספיק לכל התלמידים עם לקויות והפרעות קשב. "יש ילדים שהם בתפקוד מאוד נמוך על הרצף, ולקות הלמידה היא רק היבט אחד מתוך מכלול של בעיות. יכול להיות שבית הספר אומר שלמורכבות הזאת הוא לא יכול לתת מענה. לשם כך יש עשרות רבות של בתי ספר לחינוך מיוחד במערכת הממלכתית".

הורים טוענים שגם אלה לא נותנים מענה מספיק. "אני לא מנהלת האגף לחינוך מיוחד, אבל אני מצרה על אמירות כאלה. אני חושבת שבהרבה מקרים הביקורת נובעת מתפיסות סובייקטיביות של ההורים ולא דווקא מהמציאות. אני הראשונה שאודה שהמערכת לא מושלמת ושיש ילדים שקשה להם בתוכה. למשל, ילדים שיש לנו קושי גדול איתם הם מחוננים עם הפרעות קשב. הפרעת הקשב לפעמים ממסכת את האייקי, והפוטנציאל הגדול של הילדים לא מוזהה. בגלל ההפרעה הם גם הרבה פעמים מפריעים למורים".

מה דעתך על בתי הספר הלא־רשמיים שמתמחים בלקויות למידה ובפרעות קשב?

"אני חושבת שהם עושים עבודה מצוינת. הלוואי שהם ימשיכו לפעול תמיד. זה לא אומר שבתי הספר של מערכת החינוך הממלכתית לא נותנים שירות מספיק". אבל המקומות מעטים וחלקם דורשים תשלום נכבד. איך זה מתיישב עם מתן שוויון הזדמנויות לכולם? "כמו בכל תחום אחר, זה ברור שמי שיש להם אמ־צעים כלכליים יש להם יותר נגישות לשירותים. זה נכון בבריאות, למשל, וזה נכון גם בחינוך. אבל אני לא יכולה לשנות סדר־עולם ואני לא אחראית על תקציבי המערכת".

ילדים בעלי לקויות למידה והפרעות קשב במערכת החי־נוך הרגילה. התוכנית מיושמת מאז 2009 ומופעלת כיום ב־21 חטיבות ביניים. 15 מהן בהרצליה, שבה העירייה הציבה כיעד מרכזי לקדם את הטיפול בלקויות למידה והפרעות קשב בקרב תלמידים בעיר. לדברי ד"ר קופלמן־רובין, "במסגרת התוכנית בית הספר כולו לוקח אחריות על הטיפול בלקויות ובהפרעות קשב, ויש צוות רב־מקצועי שמוביל ומלווה את התכנים הרלוונטיים. מחנכי הכיתות מקבלים הכשרה שמאפשרת להם לאתר את התלמידים שזקוקים למענה מיוחד, ומת־חילים לעבוד איתם פעם בשבוע במשך שעתיים כדי לחזק מודעות עצמית, יכולת ארגון והצבת מטרות, אסטרטגיות למידה ועוד. בנוסף, כל המורים עוברים השתלמויות בתחום".

ד"ר קופלמן־רובין מאמינה ביכולתה של תכנית איגל, בייחוד ככל שהיא תתרחב לעוד בתי ספר, לשפר באופן ניכר את רמת התפקוד החברתי והלימודי של ילדים בעלי לקויות למידה והפרעות קשב בתוך המערכת הרגילה. עם זאת, גם היא מודה שתמיד יהיו תלמידים שלא יזכו למענה. "התוכנית שלנו מתאימה לילדים שנכון להם להישאר במסגרת, אבל זה לא נותן מענה לכל טווח הגילים והמורכבויות".

ד"ר יהודית אלדור, מנהלת האגף ללקויי למידה ולה־פרעות קשב במשרד החינוך, טוענת שיש שיפור גדול ביי־כולת המערכת להתמודד עם תלמידים עם לקויות למידה והפרעות קשב: "אלה הן התופעות הכי שכיחות שמערכת החינוך מתמודדת איתן, והמערכת כיום אינה כפי שהייתה בעבר והיא משתפרת כל הזמן. במסגרת הרפורמות של 'אופק חדש' ו'עוז לתמורה' מורים מחויבים לקבל הכשרה בנושא הפרעות קשב ולקויות, ילדים עם קשיים בתפקוד מקבלים שעות פרטניות וקבוצתיות, ובאופן כללי מנסים לאתר ילדים עם קשיים מוקדם ככל האפשר".

מה לגבי ילדים שלא מספיקה להם שעה פרטנית בש־בוע?

לתת לילד מענה בבית ספר כמו שלנו".

סגל הייתה מעדיפה שיהיה מקום לבתי ספר כמו שלה בתוך מערכת החינוך עצמה: "אני חושבת שכדי לספק מענה אמיתי לקשת הרחבה של הילדים, בתי ספר כמו שלנו, כמו הבית של תמר וכמו בית אקשטיין, צריכים להיות חלק מהמערכת ומתוקצבים על ידה. מעבר לזה, אם במשרד החינוך היו מחליטים על כיתות קטנות יותר במ־ערכת הרגילה, וגם מחייבים שכל המורים יקבלו הכשרה מלאה בחינוך מיוחד, זה כבר היה פותר הרבה מהבעיות. יותר חשוב שמורים יעשו תעודת הוראה בחינוך מיוחד מאשר למשל בתחום שהם ממילא למדו באוניברסיטה בתואר הראשון, כמו היסטוריה או סוציולוגיה. הכשרה כזאת לא מורים הייתה מאפשרת הכלה יותר של תל־מידים עם לקויות למידה והפרעות קשב בתוך המערכת. הרי ברוב ראיונות הקבלה שלנו, כשאנחנו שואלים למה הילד לא הולך לתיכון רגיל, התשובות הן: 'כי סימנו אותי', 'כי ויתרו עליי', 'כי לא התייחסו אליי'".

בינתיים, כל עוד מערכת החינוך הממלכתית אינה עוברת רפורמות דוגמת אלה שסגל מציעה, מורים גורמים שונים מעולם החינוך שיש ילדים עם לקויות למידה והפ־רעות קשב שאינם מוצאים בה מענה. ד"ר היידי פלביאן: "אני בעד שילוב ילדים עם לקויות למידה והפרעות קשב בתוך המערכת הרגילה ככל הניתן. אבל אני בהחלט נתקלת במקרים שבהם אני אומרת להורים שאם יש באפשרותם, שילכו למערכת שהיא מחוץ למשרד החינוך. במערכת הגדולה יש לצוות פחות חופש בשיקול הדעת הפדגוגי שלו. עם ילדים 'רגילים' זה בסדר, אבל כשמדובר בילדים עם לקויות למידה, לפעמים המערכת לא מספיק גמישה בשביל זה".

ד"ר דפנה קופלמן־רובין, פסיכולוגית חינוכית וחוקרת המשמשת כראש המכון ללקויות למידה והפרעות קשב במרכז הבינתחומי, פיתחה בשיתוף משרד החינוך, מרכז שניידר והמוסד לביטוח לאומי את תוכנית "איגל" ("אני יכול להצליח"). התוכנית מיועדת לשפר את שילובם של